

Таким чином, можна зробити висновок, що на даному етапі інтеграція у ВТО є причиною порушення балансу імпорту/експорту між Україною та країнами Західної Європи, а також не сприяє розвитку торгівельних відносин з РФ. Також, на даному етапі формування так званої вільної економічної зони в Україні існує загроза диверсифікації та імпортозаміщення у зв'язку з демпінгом західноєвропейської продукції. До того ж, деякі галузі виробництва не спроможні конкурувати із іноземними без перевлаштування на відповідні стандарти. Неконкурентоспроможні підприємства не користуватимуться попитом у іноземних споживачів, що призведе до їх банкрутства із відповідними економічними та соціальними явищами, у тому числі скорочення обсягів виробництва, скорочення робочих місць, зменшення відрахувань до бюджетних фондів.

Лахтіонова А.В., Коробський Р.В.

ПРОБЛЕМИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ЗА УМОВ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ

Світова організація торгівлі – це міжнародна організація, яка займається питаннями лібералізації торгової політики країн-членів. Сам по собі вступ до цієї організації не надає жодних переваг і не спричинює загроз, а він лише дає потенційну можливість діяти на рівних з іншими учасниками організації у сфері торгівлі товарами й послугами, захисту прав інтелектуальної власності. Раціональність і ефективність використання цієї потенційної можливості залежить лише від конкретних країни, влади та суб'єктів господарювання. Лібералізація торгово-економічної політики передбачає спрощення доступу до національного ринку для іноземних суб'єктів господарювання за умов одночасного усунення можливих перешкод для конкуренції та дії законів ринкової економіки.

Питання вступу України до Світової організації торгівлі є надзвичайно важливим, актуальним і, водночас, відповідальним економічним і політичним кроком на шляху до розвитку малого та середнього бізнесу, до сталого економічного зростання.

Тому для нашої держави надзвичайно важливо забезпечити собі в торговельному просторі режим найбільшого сприяння з боку всіх країн-членів СОТ, тобто з боку понад 150 країн світу на долю яких припадає понад 95 відсотків обсягів світової торгівлі.

Набуття Україною 16 травня 2008 року повноправного членства у СОТ є суттєвим фактором формування привабливого іміджу України на міжнародній арені, що, насамперед, впливатиме на формування ефективного ділового середовища як для національних, так і для іноземних компаній, а також на її економічний розвиток.

Роль і місце малого та середнього підприємництва на вітчизняних теренах визначається обсягом реалізованої продукції (на нього припадає 73 відсотки загального продажу, тоді як на великі підприємства тільки 27). Воно й не дивно, адже в Україні зареєстровано і діє 2 млн 400 тис. суб'єктів малого та середнього бізнесу (розрахунку на 10 тисяч жителів цей показник наближається до середньоєвропейського). Загалом у цих структурах зайнято 10 мільйонів працездатного населення країни. Тобто у структурах малого та середнього бізнесу працює кожен другий, а кожен четвертий сам є підприємцем.

Якби в Україні кредити були дешевшими, то ці показники були б ще вагомішими. Шкода, що державна фінансова допомога обмежена. Однак за останні два роки й тут є відчутні зрушення: запроваджено бюджетну програму відшкодування відсоткових ставок за кредитами, які взяли суб'єкти малого та середнього підприємництва. Торік це було 27 млн грн, нині - 32.

Що ж до вступу України в СОТ, то для вітчизняного бізнесу він має як позитивні, так і негативні наслідки. Серед преференцій, які очікують українських підприємців після приєднання нашої країни до цієї міжнародної структури можна виділити такі: спрощення зовнішньоекономічних торговельних процедур, спрощений доступ до іноземних ринків, здешевлення імпортової сировини, здешевлення кредитів, поліпшення регуляторного середовища тощо.

Однак вступ до СОТ несе і низку загроз. Можливості для розвитку бізнесу, які надає членство у цій організації, ще треба вміти використати. За умов низької конкурентоспроможності вітчизняного малого та середнього бізнесу (нині лише кожне десяте підприємство може запропонувати на експорт продукцію гідної якості), втриматися на ринку буде дуже складно.

Вступ України до СОТ та лібералізація української економіки передбачає доступ (без обмежень) до українського ринку національних виробників країн-членів Світової організації торгівлі, більшість з яких є провідними виробниками різноманітної продукції в світі, спеціалізуються на світовому ринку багато років, а тому мають численні конкурентні переваги. Це може призвести до того, що український ринок заповнять товари іноземного виробництва, – насамперед, продукція сільського господарства (неготовність українського сільського господарства до вступу в СОТ визнав навіть Президент України В.Ющенко), дешеві товари й послуги. Невисока ціна товарів і послуг на даний час є дуже привабливою для населення України, не зважаючи на недостатню якість продукції, що, в свою чергу, позбавить національних виробників попиту на їхню продукцію. За таких умов існує два виходи: переорієнтація виробництва, яка вимагає значних витрат (часто навіть більших за витрати на створення бізнесу), або припинення своєї справи.

Переорієнтація профілю підприємства вимагає значних і термінових витрат, які не завжди є в наявності, особливо в суб'єктів малого й середнього бізнесу. За умов масовості цього явища, – такі наслідки є цілком імовірними, зважаючи на те, що в світі сьогодні існує тенденція постійного перевищення пропозиції над попитом. Тобто можна спрогнозувати, що відкриття нового, доволі

емного українського ринку спровокує багатьох іноземців до започаткування в Україні своєї справи, – кредитні ресурси також зростуть у ціні і виявляться недоступними для підприємців. Окрім того, перепрофілювання виробництва вимагає отримання нових ліцензій, дозволів і т.д., що також вимагає значних витрат часу і коштів.

Масове припинення підприємницької діяльності й звуження простору приватних економічних ініціатив є досить не вигідними для держави, оскільки приватний підприємець забезпечує не тільки себе і своїх найманих працівників, а й шляхом фіскальних платежів наповнює державну скарбницю. Тож за умов масового припинення підприємницької діяльності держава зазнаватиме подвійної втрати: втрати бюджетних надходжень і витрат бюджетних коштів на імпорту продукції. Перед такою загрозою опиняться насамперед такі сфери української промисловості як: легка й харчова, торгівля, виробництво текстилю, одягу та взуття. Наприклад, після лібералізації економіки Болгарія втратила близько 80% національної харчової промисловості.

Іншою значною загрозою малому й середньому бізнесу з боку іноземних конкурентів є прихід в Україну гігантів промислового виробництва, тобто транснаціональних корпорацій (ТНК). Маючи широку мережу принаймні в декількох країнах, ТНК значно економлять на ефекті масштабу (знижують собівартість продукції за рахунок надвеликих обсягів виробництва), що дає їм змогу пропонувати дуже низьку ціну на свою продукцію. Заради отримання вигоди транснаціональні корпорації дуже часто вдаються до хитрощів з метою збільшення власних переваг і прибутків. Політика «поглинання-витіснення» виправдала себе в дуже багатьох країнах. Як свідчить досвід, близько половини дрібних учасників ринку зникає вже протягом першого року після лібералізації економіки. За таких умов «великий гравець» на національному ринку може власноруч контролювати ситуацію в певній сфері, галузі або навіть регіоні. Саме цей факт викликає найбільше обурення серед країн, що розвиваються і є членами Світової організації торгівлі. Часом ситуація набуває такої гостроти, що лідери країн на знак протесту виходять з переговорного процесу.

Слід зазначити, що вступ до СОТ – великий крок вперед в інтеграції у світову економіку – і жорсткий виклик здатності українських виробників конкурувати на світовому ринку.

Серед основних з цих викликів слід наголосити на наступних:

1. Можна очікувати тимчасового зниження виробництва окремих товарів в обсягах, еквівалентних збільшенню імпорту.

2. Існує ймовірність формування загроз у торгівлі послугами. Зокрема, невжиття превентивних протекціоністських заходів стосовно національних перевізників може призвести до занепаду галузі та витіснення вітчизняних постачальників послуг з міжнародних ринків перевезень.

3. Можливі проблеми із залученням інвестицій в окремі галузі. Так, вступ до СОТ, за висновками Мінпромполітики, створить проблеми залучення інвестицій для виробників електронних компонентів та приладобудівної галузі.

4. Внаслідок низької конкурентоспроможності деяких видів вітчизняної продукції, в окремих секторах економіки України (будівельний, машинобудівний) після вступу до СОТ можна очікувати скорочення виробництва окремих видів продукції, скорочення надходжень до бюджету, втрату робочих місць, зростання соціальної напруженості.

5. Вступ до СОТ призведе до відкриття внутрішнього ринку сільськогосподарської сировини і продовольства. Негативними наслідками цього стане: по-перше, наповнення продовольчого ринку України товарами за низькими цінами (цукром, маргарином, маслом, сирами, іншими молочними продуктами, картоплею і овочами, фруктовими соками); по-друге, вимивання важливої для вітчизняної харчової промисловості сировини і стратегічно важливих кормових ресурсів з неї (насіння соняшника, продовольчого і кормового зерна).

Наведене вище свідчить, що господарська діяльність підприємств малого та середнього бізнесу в умовах членства України в СОТ – це багатофакторний процес, і адаптація до нього вимагає злагодженої співпраці центральної, міської влади та бізнесу, партнерської участі у формуванні економічної політики, адекватної новим умовам. Ця робота повинна спиратись на активну роль підприємницьких спілок та їх організацій. Останні повинні встановлювати прямі зв'язки з відповідними підприємницькими структурами країн-учасників СОТ та ЄС, укладати з ними угоди про співробітництво, в тому числі й у питаннях отримання консультацій і допомоги в пристосуванні до комерційних правил СОТ.